

Николай Гочев

Историософия

(за историята, България, словесността и Църквата)

София – 2023, Студио Беров &

Издава се

В чест на 300-годишнината на св. Паисий Хилендарски и 260 години
от завършването на „История славянобългарска“

© 2023 Историософия, първо издание

© 2023 Николай Гочев, писател

© 2023 Студио Беров ООД, издател

© 2023 Теодора Бéroва, преглед, препинателни знаци

© 2023 Красимир Беров, корици, изложение, страниране

© 2023 Николай Гочев, снимка на корицата:

– Итака от север – 2015-07-05 13:20.

© 2018-2023 Стефан Пеев, буквопис – Pliska, Rero, Veleka

© 2008-2021 William R. Veder, Michael Bakker, Sebastian Kempgen, Румен Лазов,
буквопис – Vukuvede – на основата на CyrillicaOhrid u GlagolicaBulgarian

Това издание се направи само със свободен софтуер: Xubuntu, LibreOffice,
Inkscape, GIMP, Ghostscript, Pliska, Rero, Veleka, Vukuvede

За поръчки: <https://слово.бг/кЪнигЪи/историософия.bg.html>

За разпространение: vede@studio-berov.eu

Печат: Дайрект Сървисиз ООД

ISBN: 978-619-91690-5-6

Съдържание

Предговор.....	8
Книга първа.....	11
Част първа – История на света.....	13
Що е история.....	13
I. Участници и причини.....	14
1. Цивилизациите.....	14
Острови и континенти.....	15
Време и епоха.....	16
2. Етноси, нации, народи.....	16
3. Църквата.....	17
4. Държави.....	21
5. Граждани, селяни, аристокрация.....	22
II. Античност.....	25
1. Епохите.....	25
2. Римският принцес.....	30
3. Класическо образование в България.....	36
Кое не достига.....	42
4. Класическо образование в Европа.....	45
„Класическа древност“.....	46
5. Античността и злото.....	50
Вина и престъпление.....	51
Античната тъга.....	53
6. Робството.....	57
Робството в историята.....	57
Античното робство.....	60
7. Античната словесност.....	62
Старогръцката литература.....	64
Философията.....	70
Св. Василий за езическите писатели.....	75
8. Изчезването на античната цивилизация.....	76
Смъртта на Сократ.....	76
„Завършек на историята“.....	79
III. Нашият век.....	82
1. Революцията.....	83
2. Сталин.....	84
3. Постсвръхчовешкото.....	88
Италия от 1950-те.....	89
Европа 2018.....	94
4. Заслуги и награди.....	100
Мафия.....	102
Пари.....	102
5. Свобода на словото.....	103
Лицемерното бунтарство.....	105
Двете публицистики.....	106
Независимият език.....	109

Част втора – България и нейните празници.....	111
1. Празници и истина.....	111
2. Девети септември.....	113
3. Осми декември.....	115
4. Рождество Христово.....	117
5. Нова година.....	121
6. Трети март.....	122
7. Двадесет и четвърти май.....	129
8. България в историята.....	131
Свои и чужди.....	131
Религиозен въпрос.....	137
9. Образованието и езикът.....	142
Двуезичие.....	142
Част трета – Духове на злото.....	150
1. Съдбата.....	150
2. Гноза и отстъпничество.....	158
3. Гръкомания.....	169
4. „Провинциализъм“.....	181
5. Елит и божественост.....	188
6. Духове на злото.....	191
Злонамереност.....	191
Леност и кариеризъм.....	192
Свадливост и педантизъм.....	192
Мизантропия и омраза.....	193
Помисли.....	194
Безсмислие и униние.....	195
Безразличие и самота.....	197
Цинизъм.....	198
Тиранична завист.....	199
Ласкателство и самооправдание.....	200
Лъжа.....	201
Предателство.....	203
7. Против бесовете.....	204
Книга втора.....	207
Част първа – Хилядокнижие.....	209
Литературният герой.....	209
I. „Средно време“.....	209
1. „Одисея“ на Омир.....	209
2. „Теогония“ на Хезиод.....	220
3. „Прометей“ на Есхил.....	222
4. „Антигона“ на Софокъл.....	226
5. „Хекуба“ на Еврипид.....	230
6. „История“ на Херодот.....	232
7. „Държавата“ на Платон.....	239
8. „Метафизика“ на Аристотел.....	245
9. „Енеида“ на Вергилий.....	247
10. „Диатриби“ на Епиктет.....	251
11. „Златното магаре“ на Апулей.....	252

12. „Хермес-Тот“ и херметизъм.....	257
Сънища.....	264
II. „Ново време“.....	265
13. „Изповеди“ на Августин.....	265
14. „Божествена комедия“ на Данте.....	269
15. „Флорентински истории“ на Макиавели.....	271
16. „Утопия“ на Мор.....	275
17. „История славянобългарска“ на Паусий.....	280
18. „Емил“ на Русо.....	282
19. „Поезия и истина“ на Гьоте.....	283
20. „Годениците“ на Манцони.....	287
21. „Спартак“ на Джованьоли.....	291
22. „Раждането на трагедията“ на Ницше.....	294
23. „Залезът на Запада“ на Шпенглер.....	297
24. „Атинянката Таус“ на Ефремов.....	301
Приказки.....	303
Част втора – Църквата.....	304
1. Цар Симеон.....	304
2. Критският събор.....	306
3. Автокефалията.....	311
Украинска.....	311
Македонска.....	313
4. Чест и власт.....	318
Цариградският патриарх.....	318
Римският папа.....	321
5. Затваряне на храмовете.....	325
6. „Сия“ или „сие“.....	329
7. „Вселенска“ или „съборна“.....	336
Книга трета.....	339
Част първа – Смисълът на историята.....	341
1. Началото.....	341
2. Продължението.....	344
3. Смисълът.....	346
Камък за препъване.....	346
Традиция и истина.....	349
Край и смисъл.....	350
Заклучение.....	351
Списък на споменатите книги.....	353

Предговор

Тази книга се занимава с това, „Коя е историята“. Или – „Какво става на тази земя?“

Относно историята няма и не може да има съгласие. Причината е, че въпросът за нея („Коя е?“) е напълно подобен на въпроса „Кой съм аз?“ Но тъй като този последният е труден, той бива заменян от други, при които на пръв поглед човек не се занимава със себе си, а с общото за мнозина, каквото е историята. И все пак, отговаряйки – изрично или не – на въпроса за нея, отговаря и на въпроса за „себе си“; и поради това отговорите са различни.

Тук се предполага, че отговорите за историята възхождат към два.

Единият е „антично-европейският“, или „атлантическият“; и той е основан на Омирово-Херодотово-Вергилиевия възглед. Според него светът, който виждаме, е вечен и разделен между богове и хора. На земята се случват войни, водещи до въздигане на едни гържави и етноси (племена) и упадък на други; и това е повод да се разказват страшни и поучителни истории („трагедии“). Най-сетне се стига до успеха на една държава, която премахва останалите и осигурява мир за етносите, които се сливат в един: и това е „краят на историята“.

С това обаче светът не изчезва, а продължава да трае; и дори вследствие от всемирна катастрофа тази гържава и човечество да изчезнат, всичко ще се възобнови и събитията ще протекат по същия начин, тъй като иначе не може да бъде. И ако това не се случи на тази земя, ще се случи другаде; или вече се е случвало, и се случва и сега, и ще се случва безкраен брой пъти.

Според другия, който живее в християнската Църква, светът е създаден само веднъж; а историята е онова, което става с човека, докато той стои далеч от Бога. Войните и всичко останало са човешка работа, но са допуснати и по промисъл, който промисъл е грижа за спасението на човека – на всеки поотделно. Това, което предстои, е не само край на историята, но и край на света; и отвъд него има не възобновяване, а вечност.

Според този отговор историята започва с грехопадението; според първия – във Вавилон.

Никой не може да бъде принуден да избере по-скоро единия, отколкото другия; но да се отговори е неизбежно.

За останалото се говори в книгата.

12 декември, 2022

